

แนวทางการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านหนองโสน
ตำบลหนองข่า อำเภอกะชังบุรีรัมย์ จังหวัดชัยภูมิ
Agro-tourism Extension in Bannongsanoh, Nongkha Sub-District,
Kasetsonboon District, Chaiyaphum Province

ชัยกุล วงษ์สำราญ¹ จินดา ขลิบทอง² และ เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ³

Chaikul Wongsamran Jinda Klipthong and Chalernsak Tumhiran

Received: 19 July 2022; Revised: 8 August 2022; Accepted: 20 August 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร 2) ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านหนองโสนต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร 3) ศึกษาศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านหนองโสน 4) ศึกษารูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านหนองโสน 5) วิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เหมาะสม ประชากร คือ คนในชุมชน 230 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง 144 คน สุ่มตัวอย่างแบบง่าย และเกษตรกรที่เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จำนวน 26 คน ศึกษาทั้งหมด วิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติหาค่า ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดอันดับและการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า (1) ชุมชนส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง อายุเฉลี่ย 59 ปี สำเร็จมัธยมศึกษาตอนต้น อาชีพเกษตรกรรวม สมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.2 คน คาดหวังให้มีรายได้เพิ่มขึ้น (2) ชุมชนเห็นว่าการมีส่วนร่วมระดับปานกลาง ด้านความเป็นเจ้าของ ความพร้อม ทรัพยากร กำหนดทิศทาง ริเริ่มพัฒนา และประเมินผล (3) ชุมชนเห็นว่ามีความรู้ระดับน้อย ด้านการบริหารจัดการ การรองรับ ให้บริการ และความพึงพอใจ 4) รูปแบบการจัดการควรเน้น ด้านทรัพยากรท่องเที่ยว ตลาด และการบริการ ส่วนเกษตรกร มีความคิดเห็นว่ามีความพร้อมในระดับมาก คือ ทรัพยากรท่องเที่ยว และให้นักท่องเที่ยวเข้าใจประวัติความเป็นมา หวงแหวนในทรัพยากร และมีกลุ่มที่เข้มแข็ง มีศักยภาพการจัดการระดับมากที่สุด ด้านการบริหารจัดการบำรุงรักษาระบบสาธารณูปโภค มีปัญหาระดับมาก ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ (5) มีความต้องการส่งเสริมการท่องเที่ยวระดับมาก

¹ นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช E-mail: molattovong@gmail.com

² รองศาสตราจารย์ ดร.ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช E-mail: arkjin@hotmail.com

³ รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช E-mail: artoon@hotmail.com

จากสื่อบุคคล คือ ภาครัฐ สื่อสิ่งพิมพ์ คือ คู่มือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ คือ วิดีโอ และอินเทอร์เน็ต ความต้องการวิธีการส่งเสริม คือ ฝึกปฏิบัติ และทัศนศึกษา

คำสำคัญ : ความต้องการการส่งเสริม, การท่องเที่ยวเชิงเกษตร

Abstract

The objectives of this research were to 1) study economic and social data of farmers 2) study the participation of Ban Nong Sanoh community on agro-tourism 3) study potential in agro-tourism management of Ban Nong Sanoh 4) study appropriate form in agro-tourism management of Ban Nong Sanoh 5) analyze extension guideline on appropriate agro-tourism. The population of this study consisted of 2 groups: 230 people in community, the sample size of 144 people and 26 farmers who were the owner of agro-tourism business. Data were analyzed by using statistics such as frequency, percentage, mean, maximum value, minimum value, standard deviation, ranking, and content analysis. The results of the research found out that (1) most of the people in the community were female, with the average age of 59 years old. They completed junior high school education, were farmers, had the average members in the household of 4.2 people, expected the increase of the income from the agro-tourism. (2) The people in the community thought that they would participate in agro-tourism management at the moderate level in the aspect of the feeling of ownership, the readiness, the benefit obtainment, the direction determination, the initiation, and the evaluation. (3) The people had potential in agro-tourism management at the low level regarding the management, the capacity, the service, and the attraction. 4) The form of agro-tourism management should focus on the tourism resources, marketing, and tourism service. The farmers who were owners of agro-tourism believed that they were ready for agro-tourism at the high level in tourism resources. Tourists understood the history of the tourist, the community was protective of resource, and the farmer group was strong at the highest level about the utility system maintenance. They faced with the problem in agro-tourism at the high level in the development of

agricultural products. 5) They wanted to receive the tourism extension at the high level from personal media which was governmental agencies, publication media which was manuals, and electronic media which were videos and internet. The methods of the extension that they wanted were practice and field trips.

Keywords: Need, extension, agro-tourism

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพและ มีความเกี่ยวกับการเกษตรเป็นหลัก จากยุทธศาสตร์การพัฒนาการเกษตร ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ที่เน้นการสร้างเสริมความเข้มแข็งให้การเกษตรและ สถาบันการเกษตร การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการสินค้าการเกษตรตลอด การเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน ภาคการเกษตรด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม และการบริหารจัดการ ทรัพยากรเกษตรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืนซึ่งเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรให้มีความมั่นคง มีความภาคภูมิใจในอาชีพเกษตรกร เช่น การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชน ให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นและวางแผนทรัพยากร ช่วยให้ชุมชนสามารถเพิ่มมูลค่าของสินค้าเกษตร ภูมิปัญญาชุมชน อนุรักษ์ทรัพยากรที่มีอยู่ โดยเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวเข้ามาสัมผัสกับธรรมชาติและเรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ผ่านกระบวนการเรียนรู้ต่างๆ และสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และตระหนักถึงความสำคัญของธรรมชาติ

การท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นทางด้านการเรียนรู้วิถีเกษตร กรรมของชาวนาชนบท โดยเน้นการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวในกิจกรรมให้เกิดการเรียนรู้ ด้านการเกษตรและวิถีการดำรงชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี และทำให้เกิดประโยชน์ก่อ เกิดรายได้ต่อชุมชน เช่น เกษตรกรรมสวนเกษตร สวนเกษตร สวนสมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์และสัตว์เลี้ยง เพื่อชื่นชมความสวยงาม ความสำเร็จ และเพลิดเพลินในสวนเกษตร ได้ความรู้ ได้ประสบการณ์ใหม่ บนพื้นฐานความรับผิดชอบมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมของสถานที่แห่งนั้น (ททท.) (2545)

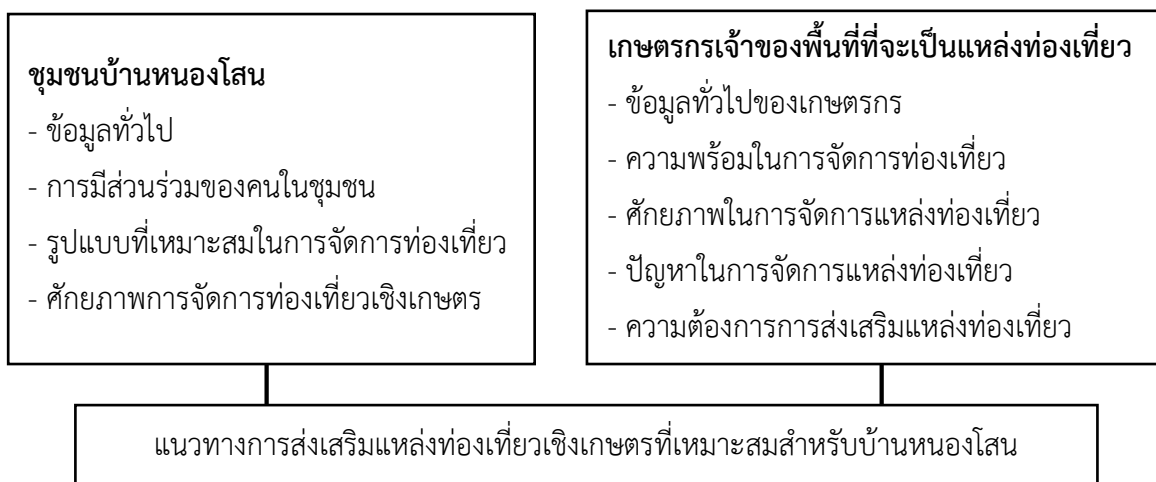
บ้านหนองโสน ตำบลหนองข่า อำเภอกเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ มีความอุดมสมบูรณ์ด้าน ทรัพยากรธรรมชาติ คนในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ทำนา ทำสวน ทำไร่ เลี้ยง สัตว์ และประมง เป็นต้น มีการรวมกลุ่มในรูปแบบขององค์กรเกษตรกร ได้แก่ กลุ่มส่งเสริมอาชีพ กลุ่มแปลงใหญ่ วิสาหกิจชุมชน เป็นต้น จากแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล ปี 2566 – 2570

เกษตรกรมีความต้องการเป็นจุดท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อเพิ่มรายได้ และอาชีพให้กับชุมชน และเป็นช่องทางในการเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร ชุมชนมีความรักและหวงแหนในทรัพยากรธรรมชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรบ้านหนองโสน ตำบลหนองข่า อำเภอกะเปอร์ จังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านหนองโสนต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร
3. เพื่อศึกษาศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านหนองโสน
4. เพื่อศึกษารูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านหนองโสน
5. เพื่อวิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เหมาะสม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

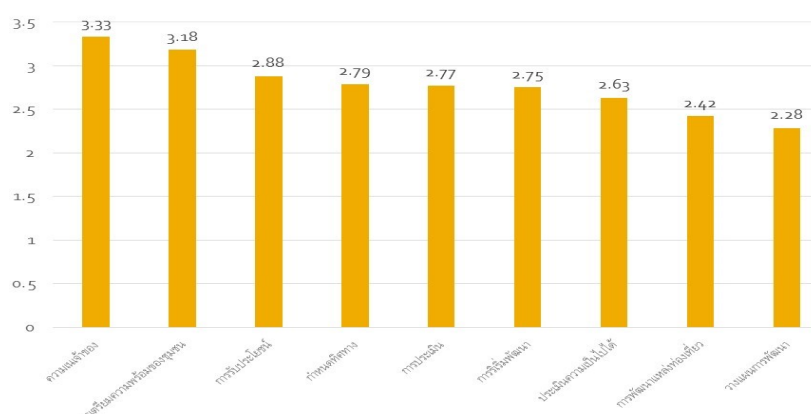
1. ข้อมูลเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรและคนในชุมชนบ้านหนองโสน

ข้อมูลเศรษฐกิจและสังคมของคนในชุมชน พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 56.9 เป็นผู้หญิง และกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 43.1 เป็นผู้ชาย อายุอยู่ระหว่าง 40 – 49 ปี ร้อยละ 31.9 อายุเฉลี่ย 53 ปี สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หรือต่ำกว่า มีอาชีพเป็นเกษตรกร จำนวนคนในครัวเรือนเฉลี่ย 4.20 คน ประเภทของการทำการเกษตร คือ ทำนา คาดหวังที่จะให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มและต้องการที่ชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ส่วนเกษตรกรในชุมชน พบว่า กลุ่มตัวอย่าง

ร้อยละ 76.0 เป็นผู้หญิง และกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 24.0 เป็นผู้ชาย ร้อยละ 40 มีอายุอยู่ระหว่าง 40 – 49 สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือต่ำกว่า มีอาชีพเป็นเกษตรกร รายได้เฉลี่ยต่อปี 119,230 บาท และ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 9,935.83 บาท ประเภทของการทำการเกษตร คือ ทำนา คาดหวังที่จะให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มจากการที่ชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

2.การมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวบ้านหนองโสน

การมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวบ้านหนองโสน พบว่าคนในชุมชนให้ความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ในด้านความรู้สึกเป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร การเตรียมความพร้อมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว การรับประโยชน์ การกำหนดทิศทางของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร การประเมินผล การริเริ่มพัฒนา และการประเมินความเป็นไปได้ของการจัดการท่องเที่ยว

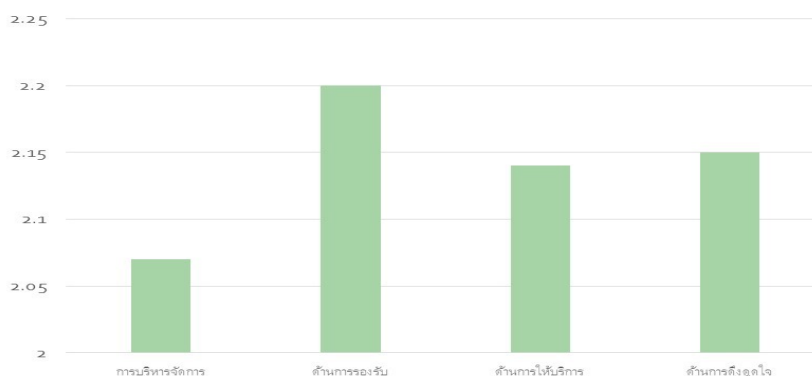
ภาพประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวบ้านหนองโสน

ตารางที่ 1 การมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวบ้านหนองโสน

ประเด็น	Mean	S.D.	แปลผล
การมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว	2.78	1.264	ปานกลาง
ความรู้สึกเป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	3.33	1.343	ปานกลาง
การเตรียมความพร้อมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว	3.18	1.959	ปานกลาง
การรับประโยชน์	2.88	1.308	ปานกลาง
การกำหนดทิศทางของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	2.79	1.100	ปานกลาง
การประเมินผล	2.77	1.105	ปานกลาง
การริเริ่มพัฒนา	2.75	1.236	ปานกลาง
การประเมินความเป็นไปได้ของการจัดการท่องเที่ยว	2.63	1.226	ปานกลาง
การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	2.42	1.028	น้อย
การวางแผนการพัฒนา	2.28	1.088	น้อย

3. ข้อมูลศักยภาพที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านหนองโสน

ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรคนในชุมชนให้ความสนใจน้อยในระดับน้อย การบำรุงรักษาระบบสาธารณูปโภค และทรัพยากรการท่องเที่ยวการโฆษณาและการประชาสัมพันธ์ของแหล่งท่องเที่ยว การจัดการด้านความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว การส่งเสริมการขาย การเพิ่มมูลค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตร ส่วนการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เกษตรกรให้ความสนใจน้อยในระดับมากที่สุด คือ การบำรุงรักษาระบบสาธารณูปโภค และระดับน้อย คือ ส่งเสริมการขาย การเพิ่มมูลค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์ ความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว โครงสร้างการบริหารจัดการองค์กรและแผนพัฒนา ด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว คนในชุมชนมีความคิดเห็นว่า ทุกด้านอยู่ในระดับน้อย คือ การต้อนรับและสร้างความคุ้นเคยสำหรับนักท่องเที่ยว มัคคุเทศก์หรือผู้นำชมให้ บริการนักท่องเที่ยว การให้บริการด้านความรู้และข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว ความหลากหลายของกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยว ส่วนเกษตรกรให้ความสนใจน้อยในระดับปานกลาง คือ เส้นทางเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และมีการกำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสม สำหรับการท่องเที่ยว การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว คนในชุมชนให้ความสนใจน้อยในระดับน้อย คือ การต้อนรับและสร้างความคุ้นเคยสำหรับนักท่องเที่ยว มัคคุเทศก์หรือผู้นำชมให้บริการนักท่องเที่ยว การให้บริการด้านความรู้และข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว ความหลากหลายของกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยว ส่วนเกษตรกรให้ความสนใจน้อยในระดับปานกลาง คือ การต้อนรับและสร้างความคุ้นเคยสำหรับนักท่องเที่ยว และมีมัคคุเทศก์หรือผู้นำชมให้บริการนักท่องเที่ยว การดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร คนในชุมชนให้ความสนใจน้อยในระดับน้อยทุกด้าน คือ การเรียนรู้วิถีชีวิตหรือร่วมทำกิจกรรมกับเกษตรกร สภาพธรรมชาติที่มีความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว ความโดดเด่นด้านเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาท้องถิ่น ความโดดเด่นและหลากหลายของผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร กิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวและน่าสนใจ ส่วนเกษตรกรให้ความสนใจน้อยในระดับปานกลางทั้งหมด ด้านความโดดเด่นด้านเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาท้องถิ่น สภาพธรรมชาติที่มีความสวยงาม การเรียนรู้วิถีชีวิตหรือร่วมทำกิจกรรมกับเกษตรกร ความโดดเด่นและหลากหลายของผลิตภัณฑ์ กิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวและน่าสนใจ ดังภาพประกอบที่ 3

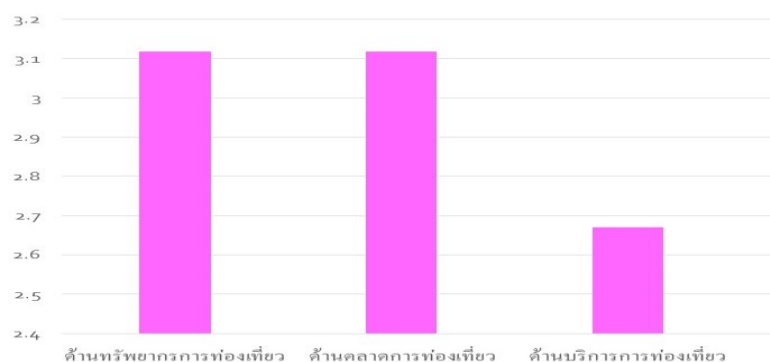
ภาพประกอบที่ 3 ศักยภาพที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านหนองโสน

ตารางที่ 2 ศักยภาพที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านหนองโสน

ประเด็น	Mean	S.D.	แปลผล
ศักยภาพที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	2.14	1.003	น้อย
ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	2.07	1.082	น้อย
ด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว	2.20	1.164	น้อย
ด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	2.14	.889	น้อย

4. รูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านหนองโสน

ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงเกษตร คนในชุมชนมีความคิดเห็นว่า รูปแบบในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่หลากหลาย แหล่งวัฒนธรรมประเพณีและวิถีชีวิตชุมชน ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ ความสวย งามของทัศนียภาพและภูมิทัศน์พื้นที่ที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยว ด้านตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร คนในชุมชนคิดเห็นทุกด้านอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน คือ การให้ความรู้เกี่ยวกับการเกษตร กิจกรรมการเกษตรระยะสั้น การประชาสัมพันธ์ร้านจำหน่ายสินค้า และความเหมาะสมด้านราคาด้านการบริการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร คนในชุมชนมีความคิดเห็นในระดับปานกลาง คือ ด้านเส้นทางการคมนาคมที่สะดวกและปลอดภัย จุดบริการนักท่องเที่ยวในพื้นที่มัคคุเทศก์ ของชุมชนที่ให้แก่นักท่องเที่ยว มีลานจอดรถ และมีการบริการด้านความปลอดภัย และการจัดระบบในการบริการให้แก่นักท่องเที่ยวปัญหาในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เกษตรกรมีความคิด เห็นอยู่ในระดับมากที่สุด คือ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร

ภาพประกอบที่ 4 รูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านหนองโสน

ตารางที่ 3 รูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านหนองโสน

ประเด็น	Mean	S.D.	แปลผล
รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	2.83	1.094	ปานกลาง
ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	3.11	1.061	ปานกลาง
ด้านตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	2.92	1.075	ปานกลาง
ด้านบริการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	2.67	1.218	ปานกลาง
ด้านการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	2.15	.875	น้อย

5 ความต้องการการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของเกษตรกรในชุมชนบ้านหนองโสน

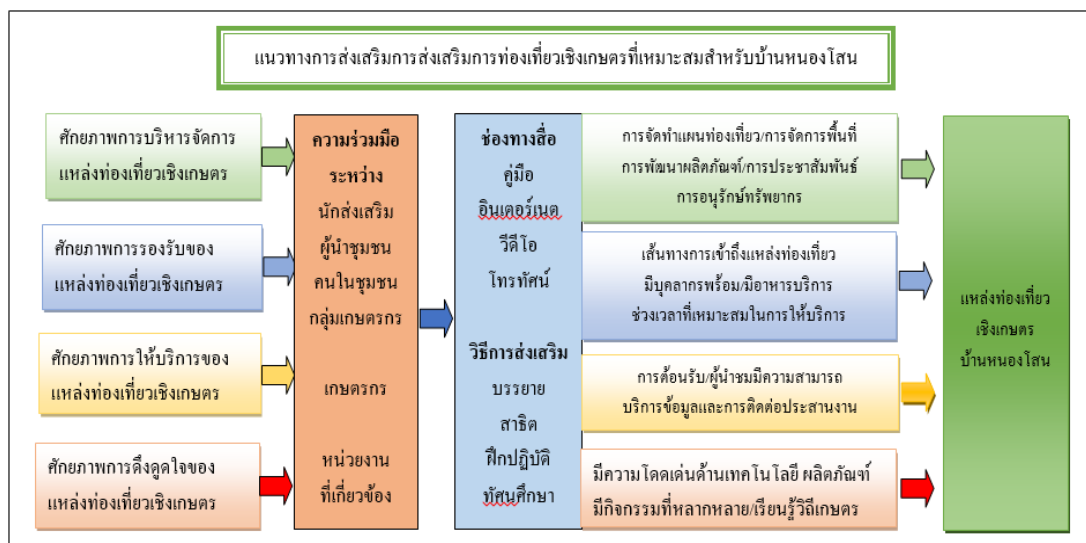
การบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยว เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมจากสื่อบุคคล คือ ภาครัฐ จากสื่อสิ่งพิมพ์ คือ คู่มือ จากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ โทรศัพท์อินเทอร์เน็ต และวิดีโอ กลุ่มตัวอย่างต้องการวิธีการส่งเสริม ระดับมากที่สุด คือ การทัศนศึกษา และการฝึกปฏิบัติการรับรองของแหล่งท่องเที่ยว กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการการส่งเสริมจากสื่อบุคคล คือ ภาครัฐ จากสื่อสิ่งพิมพ์ในระดับปานกลาง ได้แก่ แผ่นพับโปสเตอร์และคู่มือจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ อินเทอร์เน็ตและวิดีโอกลุ่มตัวอย่างต้องการวิธีการส่งเสริม ระดับมาก ได้แก่ การทัศนศึกษาการฝึกปฏิบัติการบรรยายและการสาธิต กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการการส่งเสริมจากสื่อบุคคล คือ ภาครัฐ จากสื่อสิ่งพิมพ์ในระดับปานกลาง ได้แก่ คู่มือโปสเตอร์และแผ่นพับจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ อินเทอร์เน็ตโทรศัพท์และวิดีโอกลุ่มตัวอย่างต้องการวิธีการส่งเสริม ระดับมาก ได้แก่ การทัศนศึกษา ฝึกปฏิบัติ สาธิตและบรรยาย กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการการส่งเสริมจากสื่อบุคคล คือ ภาครัฐ (3.88) จากสื่อสิ่งพิมพ์ในระดับปานกลาง ได้แก่ คู่มือ แผ่นพับ และโปสเตอร์ จากสื่ออิเล็กทรอนิกส์

ได้แก่ วิดีโอและอินเทอร์เน็ต กลุ่มตัวอย่างต้องการวิธีการส่งเสริม ระดับมาก ได้แก่ การทัศนศึกษา การฝึกปฏิบัติการสาธิต และการบรรยาย

ตารางที่ 4 ความต้องการการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของเกษตรกรในชุมชนบ้านหนองโสน

เนื้อหาความต้องการการส่งเสริม	ความต้องการการส่งเสริม	ระดับความต้องการสื่อในการส่งเสริม									ระดับความต้องการวิธีการส่งเสริม			
		สื่อบุคคล			สื่อสิ่งพิมพ์			สื่ออิเล็กทรอนิกส์			บรรยาย	สาธิต	ฝึกปฏิบัติ	ทัศน
		เอกชน	รัฐบาล	แม่ทัพ	คู่มือ	โปสเตอร์	วิทยุ	โทรทัศน์	วิดีโอ	อินเทอร์เน็ต				
การบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยว	ต้องการ	3.07	4.15	2.88	3.46	3.23	2.88	3.76	4.19	4.30	4.11	4.15	4.23	4.50
		ปานกลาง	มาก	ปานกลาง	มาก	ปานกลาง	ปานกลาง	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มากที่สุด	มากที่สุด
การรับรองของแหล่งท่องเที่ยว	ต้องการ	3.19	3.76	3.19	2.80	3.00	2.84	3.23	3.69	3.73	3.80	3.53	3.88	3.92
		ปานกลาง	มาก	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก
การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว	ต้องการ	3.34	4.07	2.96	3.23	2.84	2.80	3.65	3.65	3.79	3.50	3.84	3.88	4.15
		ปานกลาง	มาก	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก
แหล่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว	ต้องการ	3.00	3.88	3.00	3.11	2.96	3.03	3.38	3.57	3.53	3.57	3.61	4.07	4.07
		ปานกลาง	มาก	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก

แนวทางการส่งเสริมการส่งเสริม

ศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านหนองโสน อยู่ในระดับปานกลางในการดำเนินการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เหมาะสมสำหรับบ้านหนองโสน ศักยภาพที่ดำเนินการศึกษา เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรและคนในชุมชนให้เพิ่มขึ้น จะแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ ศักยภาพการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ศักยภาพการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งในการกำหนดแนวทางการส่งเสริมของบ้านหนองโสนนั้นจะต้องมีการทำงานร่วมกันในชุมชนโดยอาศัยความร่วมมือจาก ผู้นำชุมชน คนในชุมชน เกษตรกร และบูรณาการกับหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ โดยใช้สื่อเข้ามาเป็นเครื่องมืออำนวยความสะดวกในการดำเนินงาน คือ คู่มือ อินเทอร์เน็ต วิทยุ โทรทัศน์ และมีวิธีการส่งเสริม คือ ทัศนศึกษา และลงมือฝึกปฏิบัติ

ศักยภาพการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร การจัดทำแผนการท่องเที่ยว การจัดการพื้นที่ การพัฒนาสินค้าเกษตรให้มีมูลค่า และพัฒนาผลิตภัณฑ์ มีการประชาสัมพันธ์ ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากร ศักยภาพการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เส้นทางเข้าถึงต้องสะดวก มีความพร้อมด้านบุคลากร มีอาหารให้บริการ และมีช่วงเวลาที่เหมาะสมในการให้บริการ ศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีการต้อนรับ การนำชมต้องมีผู้นำชมที่มีความสามารถ มีบริการข้อมูลในแหล่งท่องเที่ยวด้วย ศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีความโดดเด่น และหลากหลายในกิจกรรมทางการเกษตร ให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วิถีชีวิตร่วมกับเกษตรกร มีเทคโนโลยี และผลิตภัณฑ์ที่โดดเด่น

อภิปรายผล

จากการวิจัย เรื่อง "แนวทางการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของเกษตรกรและคนในชุมชนบ้านหนองโสน ตำบลหนองข่า อำเภอกะสมบุรณ์ จังหวัดชัยภูมิ" มีประเด็น ที่นำมาอภิปราย ดังนี้

1. ข้อมูลทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรและคนในชุมชนบ้านหนองโสน พบว่า กลุ่มตัวอย่าง คนในชุมชนร้อยละ 56.9 เป็นผู้หญิง อายุเฉลี่ย 53 ปี สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือต่ำกว่า มีอาชีพเป็นเกษตรกร จำนวนคนในครัวเรือนเฉลี่ย 4.20 คน ประเภทของการทำการเกษตร คือ ทำนา คาดหวังที่จะให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มและต้องการที่ชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และเกษตรกรในชุมชน พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 76.0 เป็นผู้หญิง สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือต่ำกว่า มีอาชีพเป็นเกษตรกร รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 9,935.83 บาท ประเภทของการทำการเกษตร คือ ทำนา มีประสบในการทำเกษตรมากกว่า 10 ปี ได้รับความรู้เกี่ยวกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวจากสื่อบุคคล คาดหวังว่าชุมชนจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและต้องการให้พื้นที่ของตนเองเป็นจุดท่องเที่ยวเชิง ประโยชน์ที่ได้รับสูงสุด คือ สร้างรายได้ให้กับชุมชน

2. การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวของคนในชุมชนบ้านหนองโสน พบว่า คนในชุมชนให้ความคิดเห็นว่าอยู่ในระดับปานกลาง ในด้าน ความรู้สึกเป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร การเตรียมความพร้อมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว การรับประโยชน์ การกำหนดทิศทางของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร การประเมินผล การริเริ่มพัฒนา และการประเมินความเป็นไปได้ของการจัดการท่องเที่ยว สอดคล้องกับงานวิจัยของ ราเมศ พรหมชาติ (2545) ศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร กรณีศึกษาบ้านโป่ง ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยการศึกษาประเด็นการมีส่วนร่วมด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ด้านการบริการการท่องเที่ยว และด้านการตลาดการท่องเที่ยวรวมถึงความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลที่มีต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

3. คนในชุมชนให้ความคิดเห็นว่า การเน้นรูปแบบในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในทุกด้านอยู่ในระดับปานกลางสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริภา มณีรัตน์ และจุฑาทิพย์ เกลิมพล (2560) ศึกษาเรื่อง รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เหมาะสมของเส้นทางสาย แม่ริม-สะเมิง อำเภอมะริม จังหวัดเชียงใหม่โดยสามารถแบ่งรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตามกิจกรรมหลักเกษตร คือ การเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์ การประมง การเกษตรและป่าไม้ และการเกษตรผสมผสาน แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในเส้นทางสายแม่ริม-สะเมิง มีจุดแข็ง คือ ทำธุรกิจครบครันมี

เครือข่าย ให้ความสนับสนุนงานในด้านต่างๆ แหล่งท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายของสายพันธุ์ ของผลิตภัณฑ์และบริการ และกิจกรรมภายในแหล่งท่องเที่ยวเหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวทุกเพศทุกวัย มีการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ ในการโฆษณาเผยแพร่ทางระบบอินเทอร์เน็ต

4. ศักยภาพที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของคนในชุมชนบ้านหนองโสน

คนในชุมชนให้ความคิดเห็นว่า ศักยภาพที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร อยู่ในระดับน้อยด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว ด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร สอดคล้องกับงานวิจัย ของ จารุ วรรณ ศิธร และศักดิ์เกษม ปานะลาด (2564) ศึกษาเรื่อง แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของตำบลกุดหว้า อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพไม่เพียงพอในหลายด้าน อาทิ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ตอบสนองความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยวแต่ละช่วงวัย สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวที่เหมาะสมในแหล่งท่องเที่ยว การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นต้น อย่างไรก็ตามปัจจุบันนี้แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในตำบลกุดหว้ายังสามารถรองรับนักท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเยี่ยมชม มีการจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้นักท่องเที่ยวได้เข้าเที่ยวชม โดยมีเจ้าของสวน เป็นผู้นำชมบรรยายข้อมูลความรู้ต่าง ๆ มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ซึ่งแต่ละกิจกรรมนักท่องเที่ยวจะได้ความรู้และประสบการณ์ที่แปลกใหม่นอกจากนั้น ยังมีการจำหน่ายผักในสวนเพื่อเป็นของฝาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 เกษตรกรมีความคาดหวังว่าชุมชนจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและสามารถสร้างรายได้กับชุมชนและสนใจจะให้พื้นที่ทำการเกษตรของเกษตรกรเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงควรเข้าไปส่งเสริมและสนับสนุนโดยการให้ความรู้กับเกษตรกร ด้วยวิธีการร่วมมือกับชุมชนอย่างจริงจัง

1.2 การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวของคนในชุมชนบ้านหนองโสน ควรเน้นให้คนในชุมชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวเชิง การกำหนดทิศทางของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยมีการจัดทำแผนการท่องเที่ยวโดยชุมชน การประเมินว่าชุมชนจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างไร สู่ขั้นการริเริ่มพัฒนา และการประเมินความเป็นไปได้ของการจัดการท่องเที่ยว จากนั้นเตรียมความพร้อมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว และขั้นตอนการรับประโยชน์จากการที่ชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

1.2 คนในชุมชนควรเน้นรูปแบบในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ให้คนในชุมชนมีรูปแบบของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่หลากหลาย เช่น แหล่งวัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิตชุมชน สอดคล้องกับความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ ความสวยงามของทัศนียภาพและภูมิทัศน์ โดยการจัดการบริการให้พื้นที่ที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยว

1.3 ในด้านศักยภาพที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของคนในชุมชนบ้านหนองโสน อยู่ในระดับน้อย แต่ศักยภาพทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของเกษตรกร อยู่ในระดับปานกลาง ในการส่งเสริมควรเน้นที่เกษตรกร ในด้านความโดดเด่นด้านเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.4 ชุมชนบ้านหนองโสนที่มีอาชีพทำการเกษตร ส่วนใหญ่ทำนา ทำไร่ ทำสวน เกษตรผสมผสาน เลี้ยงจิ้งหรีด เลี้ยงสัตว์ และปลูกผักปลอดภัย ไม่มีการทำการเกษตรไม้ดอกไม้ประดับ การผลิตสินค้าหัตถกรรม ที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน และการแปรรูปด้านการเกษตร นักส่งเสริมจึงควรเข้าไปให้ความรู้และสนับสนุน ให้เกษตรกรมีกิจกรรมการเกษตรที่หลากหลายโดดเด่น และสามารถเพิ่มอาชีพ รายได้ ให้ชุมชนในอนาคต

2. ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยต่อไป

2.1 ควรเก็บและรวบรวมข้อมูลให้มีความหลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถไปประยุกต์ใช้ต่อไป

2.2 มีการขยายการศึกษาการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในระดับตำบลและอำเภอ เพื่อให้เกิดเครือข่ายและสร้างชื่อเสียงให้ชุมชน

2.3 ควรมีการวิจัยแนวทางการบริหารจัดการพื้นที่จุดท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อเป็นแนวทางในการเพื่อประสิทธิภาพของการบริหารจัดการพื้นที่ของชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2545). **การบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร**. กรุงเทพมหานคร: กลุ่มนโยบายและพัฒนาระบบท่องเที่ยวเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร.
- จินดา ขลิบทอง. (2556). **การวิจัยในงานส่งเสริมการเกษตร ในประมวลสารวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา**. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จารุวรรณ ศิลธร, ศักดิ์เกษม ปานะลาด. (2564). การศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตำบลกุดหว้า อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์. **วารสารการบริหารปกครอง** (Governance Journal), 10(2), 200-204.

- เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ, จินดา ขลิบทอง และเพชร ทวีวงศ์. (2561). การพัฒนารูปแบบการสื่อสารเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน. **วารสารวิจัย สมาคมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย**, 11(1), 48-62.
- ชลธิชา พันธุ์สว่าง, เสรี วงษ์มณฑา, ขวลิษฐ์ ณ ถลาง, กาญจน์ภา พงศ์พนรัตน์. (2564). การวิเคราะห์ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยว และปัจจัยด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดราชบุรี. **วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**, 4 (1), 40-44.
- ญาณิกรณ์ ธรรมโชติ. (2549). แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเกษตรเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ณัฐพงษ์ ฉายประทีป. (2557). รูปแบบและกระบวนการดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงเกษตร. **วารสารวิชาการ Veridian E-Journal**, 7(3), 310 – 321.
- ณัฐธิดา ห้าวหาญ. (2550). ความพร้อมของเกษตรกรเพื่อการจัดการท่องเที่ยวเกษตรในตำบลตะพง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ทศพล ถาวร. (2554) . ศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนบ้านปางบง ตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่. (บัณฑิตวิทยาลัย) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เทพกร ณ สงขลา. (2553). รูปแบบการจัดการทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ยั่งยืนในอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- พงษ์ศักดิ์ อังกลสิทธิ์. (2560). แนวคิดเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรม. ใน **ประมวลสาระชุดวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา**. (หน่วยที่ 4, น. 4-41). นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- มหาวิทยาลัยเกริก. (2546). รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการศึกษาจัดทำแผนแม่บท เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการหลวง (รายงานวิจัย). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกริก.
- วรวิมล รักดีบุรุษ. (2563). ปัญหาและศักยภาพของการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนของบ้านดอนซาก ตำบลห้วยสูง อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท. **วารสารพัฒนศาสตร์**, 3(1), 46-48
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติไทย. (2542). รายงานขั้นสุดท้ายของการดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ครั้งที่2). กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติไทย.